Q. S. A. B. V.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS

De

FINE MENSIUM INITIIS MORBORUM VARIORUM OPPORTUNO,

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DN. PHILIPPO WILHELMO,

PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENBURGICO DUCATUS MAGDEBURG. GUBERNAT. ET RELIQUA,

IN ILLUSTRI FRIDERICIANA

GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU ET AUTORITATE

SUB PRÆSIDIO

Viri Excellentissimi atque Experientissimi

DN. GEORGII ERNESTI STAHL,

MED. D. EJUSD. ET RER. NATUR. PROF. PUBL. ORDINAR. ACAD. NAT. CUR. COLL. FAC. MED. h. t. DECANI GRAVISSIMI

Dn. Patroni, ac Promotoris sui, omni honoris, ac observantiæ cultu ætatem devenerandi.

PRO DOCTORIS GRADU,

Summisque in Medicinâ Honoribus, Insignibus ac Privilegiis rite & legitime consequendis,

In Auditorio Majori, die Febr. MDCCX. horis ante- & pom.

Publicæ Eruditorum ventilationi exponit

SIMON DANIEL TITIUS,

Vratislaviâ-Silesius.

HALÆ MAGDEB. LITERIS CHRIST. HENCKELII, AC. ...

PROOEMIUM.

Uod de usitata mortalibus inconsultâ vitæ ratione, Philosophus notat: *Magnam vitæ partem elabi malè agentibus, maximam nihil agentibus, totam aliud agentibus;* Hoc idem, optandum certè foret, ne etiam de variis aliis, ad vitam melius degendam institutis, cœptis, atque studiis, pari veritate dici posset; Quod nempè, etiam operosæ, mortalium contentiones, circa ea, quæ propriis, & communibus, usibus destinantur, passim plus in alienis, quàm ad propositum scopum rectè collineantibus, curis & conatibus occupentur! Non quidem prolixè in ullas censuras excurremus, sed breviter solum notabimus, quod etiam in eo, quod præ manibus habemus, Medico studio, certè satis sæpè justissimus subsit metus, ne quid harum offensionum salutarem scopum evertat, aut ad minimum ita intervertat, ut locum inveniat exprobratio antiqua, magno apparatu, magnas nugas actas esse. Quemadmodum autem, pluribus certe respectibus, caveri meretur, ne in hoc stadio atque studio, temerè â semita aberremus, & aliò potius dilabamur, quam desideratum scopum attingamus; ita proposita semel animo, tam

anhela, quam indefessa industria, rectã viam & insistendi gnaviter, & observandi vigilanter, & prosequendi constanter, medium certe nullum hic suppetit magis securum, quam unicum illud, naturæ ordinem atque placita, nunquam â mentis oculis omittere, sed illius vestigia cum summa attentione sequendo, hoc ipso aberrationem illam ad alia, aut aliena, solerter evitare. Sicut autem, ubi de Medicis intentionibus est sermo, Naturæ vox, (quatenus eam observare & sectari debeat rerum suarum rectè satagens Medicus,) nihil aliud denotat, nisi activitatem æque, atq; actiones illas, quibus corpus humanum ante omnia ab omnibus corruptelis præservatur, atque vindicatur, & eo ipso, porrò, in sui integritate conservatur; ita valet hoc omnino de omnibus æque atque singulis hujus generis objectis, ut inquam nulla certior affulgeat Cynosura, ad quam cursum nostrum, pro felici fine tanquam portu assequendo, dirigere experiamur, præter hanc unam, ut Naturæ usibus, & actibus, animum ita diligenter applicemus, ut, & quid illa agat, & ubi, & quomodo, & quamobrem, magna cum solertia comprehendamus, quò ejus laboribus, mala Fortuna impeditis, tam prudente, quam perito, consilio & auxilio subvenire, è rectè percepta indole necessitudinum ejus, tandem valeamus. Est autem sine dubio in hoc ordine primus quasi passus, tanquam ad historiam nudam illarum rerum animum adjicere, quas & perpetim, iterum iterumque, & constanter, unâ eâdemque ratione, ita & non aliter, aut non, nisi schemate solùm variato, fieri atque agitari, sola tranquilla, & alienis præjudiciis vacua, observatio confirmat, imo consensus etiam totius generis humani, familiaribus suffragiis, tum communis, tum propriæ passim, experientiæ documentis demonstrat. A quali

li demum, ita veluti ſolenni atque immutabili, conſtitutione & conditione, progreſſum facere datur, ad comparationes, è quibus tandem rationes colligi, atque reperiri poſſint, quæ nihil peregrinum aut alienum, ſed veros proprios nexus, longinquorum ſubinde, &, per varios ſucceſſus, ad præfixos fines emergentium, operoſorum æque, ſ. n. quam laborioſorum, p. n. actuum, & conatuum, recto tramite aſſequantur. Transferemus hanc conſiderationem, ad ſpecimen aliquod, è multis unum, in quo, tanquam exemplo, experiri connitemur, quid hujus Methodi, omiſſis alienis, opinionibus atque præjudiciis, aut ſemotis, ipſas Naturæ intentiones atque contentiones expendendo, colligere, integrum ſit futurum, quod tam Scientiæ, de veritate rerum, ita & hoc ordine incedere aſſvetarum, quadret; quam Experientiæ fidæ, pro practico uſu, ad expediendos Naturæ oneratæ labores, feliciter ſatisfacere poſſit. In effectum autem hoc deducere cordi habebimus, in negotio FINIS *MENSIUM*, INITII VARIORUM *MALORUM*, ſeu Ceſſantis exonerationis Menſtruæ, paſſim variis valetudinis perturbationibus aditum pandentis. Quod nempe Thema, Inauguralis ſpeciminis loco, Publicæ ventilationi ſubjiciemus. Faxit autem Deus T. O. *M.* ut & proſpere ſuccedat cœptum noſtrum, & utiliter cedat.

Th. I.

PARADOXA Medica, nempè tales veritates, quæ, non ſatis advertentibus animum, minus conſpicuæ ſint, interim ſcitu, & conſideratu adeò neceſſariæ, ut illis poſthabitis, aut ad minimum non ſatis pro dignitate penſitatis, nulla unquam nexuum, ab illis pendentium, ſolida perceptio ſperari poſſit, optandum certe eſſet, ut *nulla* allegari poſſent; ſin minus, ut *levia*, & circa *apices* magis ſupremos, quam infimas

mas atque primas *radices* occupata; quandoquidem error circa ipsa fundamenta admissus, tanto graviora post se trahit damna, & confusiones, quantò plura atque latiora incrementa sumunt diffusiones deductionum, è tali fundamento diductæ. Posset expectari, ut etiam *paucitatem* ejusmodi aberrationum, optabilem, allegavissem; sed abstinui consultò, dum hæc conditio, nempe circa ipsum fundamentum occupatæ aberrationis, *paucitatem* adeò parum tolerabilem, aut excusabilem reddit, ut etiam unus Error, circà intimum fundamentum admissus, fœcundissimo progressu, ad numerosas productiones illi superstructas facilè dimanet, atque diffundatur. Illud autem certè optari mereretur, ut *Paradoxorum* talium proventus, non inveniretur, nisi apud pauciores, inprimis autem privato solùm neglectu, publicæ artis luci nihil caliginis offundere compotes: & sane optabimus liberaliter, jure an injuriâ hoc ipsum faciamus, cordatorum arbitrio relinquentes.

Th. II.

Nominabimus autem aliqua hoc nomine utique maximè digna; *Paradoxa* inqvam. *Primùm* autem, imo primam Classem, meritò constituimus, ingentem illam *contrarietatem* (si *universim* spectatur) *dispositionis*, seu *potentiæ*, ut scholæ loquuntur, & *Habitus* seu *Actus*, corporis animalis, in ordine ad *corruptionem*; ubi nempe, non solum corpus animale, *corruptioni*, ex intima sui mixtione, aptissimum, & penitissimè expositum est: & tamen, (iterum dico, *universim*,) in *actum* corruptionis non deducitur; sed potius adversus illam *continuam* dispositionem, perpetuo *contrario* actu defenditur, atque vindicatur; Verum etiam toto hoc actu *conservatorio*, (non solum simpliciter *privativo*, verum etiam *positivo*) dispositioni ejus corruptibili, ut tali, nihil usquam detrahitur; sed hæc ipsa potiùs, (iterum dico, etiam *positivè*,) talis, nempe *corruptibilis*, conservatur, imò instauratur. Unde resultat *duplex* insigne Paradoxon, 1.) Quod corpus quam maximè floridè *sanum*, non solum sit quam maximè *corruptioni* obnoxium; sed etiam, 2.) peculiari artificiosissimâ ratione, ab *actua-*

li

li eventu corruptionis equidem vindicetur, Actu strictè dicto *Vitali*; in *corruptibilitate* vero suâ perpetuò foveatur, imò perpetuis supplementis in illâ denuò restauretur, (ut semper genuinam illam *corruptibilitatem*, retineat,) Actu *Nutritivo*.

Th. III.

Secundum Paradoxon merebitur appellari, quod Corruptibilitas hæc corporis, licet in simplicem, directum, & tam velocitate, quam intimâ penetratione supremum, *gradum*, non deducatur, nisi Casibus, (ut Causis,) adeoque etiam Exemplis (ut Effectibus,) ultra fidem rarissimis; Interim tamen omnem, lentiorem æque atque leniorem, corruptionem, evitare nequaquam possit; & quidem, licet non æque in omnibus, tamen in præcipuis sui partibus, nempe *Humoribus*, & eminenter ipso *Sangvine*. Cujus maximè intuitu, citatus ille Actus *instauratorius*, & materiæ ita corruptibilis positivè *restauratorius*, tanquam perpetuò, ad minimum per Periodos breves perpetuò repetendas, ita necessarius est; qui in locum portionis *corruptæ*, æqualem restituat, tam Quantitate, quam Qualitate, nempe pariter *corruptibilem*.

Th. IV.

Neque vero adjiciemus insuper etiam illud Paradoxon, Quomodo inprimis *Vindicatorius* ille Actus, nullâ *materiali* sed pure *formali* efficaciâ, hunc effectum absolvat: & quidem, contrà quaslibet diversas particulares de hac re opiniones. Sed subjiciemus potius, proximo loco, Exemplum in eo dispar, quod non tam ullam directam conditionem *materiæ* corporis, præsentem atque immanentem, respiciat; sed nudas ejus *destinationes*, partim utiles, partim *eventus* noxios: sed utrosque adhuc absentes, & demum *futuros*. Loquimur autem, non tam simpliciter, de *Exonerationibus Quantitatis*, præter præsentem usum, nedum necessitatem, abundantis: quam inprimis, de *statis* earundem administrationibus. Qualium certè qualescunque materiales causas enucleare, inprimis Oeconomiæ corporis internas, cœptum est, si quod aliud,

irri-

irritum atque vanum. Dico *statarum* Excretionum, *quà talium*, rationes *corporeo-mechanicas* allegare.

Th. V.

Quartum Paradoxon horum generum, est, ingens ille nexus *Societatis* Effectuum, & propter hos passim etiam *directionum*, *organicorum* actuum. Quo nempe medio passim in corporea Oeconomia, ut habet Proverbium, *Una fidelia duo parietes dealbantur*; Nempè, *in præsens*, principali cuidam actui speciali, alter generalior copulatur, & maximè celebrè illud hic exercetur, quod *unius rei plures* possint esse *fines*.

Th. VI.

Subjungimus tandem *Quintum* Paradoxon, admodum promptam & familiarem assvefactionem, & Actuum, & ad illos tendentium *apparatuum*, *exoneratoriorum*. Qui *juncti* denique, cum proximè notatâ, etiam *plurium diversarum intentionum*, per *unum locum & actum*, *exoneratione*, Autores passim atque Architecti evadunt, variorum Effectuum, quales non animadversâ Quarti nostri Loci prægressâ intentione, παραλόγως adscribantur efficaciæ, ad simpliciorem illum actum eminentiorem concurrenti.

Th. VII.

Cur *Paradoxorum* nomine has res notemus, brevibus expedire necessarium videtur. Non autem illud agimus, ut iterum *Definitionem* Paradoxorum hîc repetamus: sed illud potius, ut ratum faciamus, quod hæ res, de quibus hucusque locuti sumus, reverà ita parùm ad animum admissæ sint in scholis medicis, præcipuè ut diversa sentientibus, ut propterea ferè nusquam aliquid, quod ex his veritatibus fluat, etiam post multas, & verè ad nauseam repetitas, remonstrationes atque demonstrationes, ne quidem vel prima, nedum latius diffusa, consectaria harum, agnoscantur. Cujus rei testem meritò primo mox citamus, vel nullam illam, vel irritam, utut variam, speculationem, (si modo consideratio aliqua concurrisse credi possit,) de *vero*, & proinde *strictè* dicendo atque sumendo, ACTU VITÆ, Tam, inquam, quid propriè sit &

dica-

dicatur, *Vita*: quàm etiam, quibus *Actibus* præstetur; aut cujus rei, sive *materiali*, sive *formali* concursui & energiæ debeatur? Cum tamen utique maximoperè intersit artis Medicæ, ut hujus rei, tanquam eminentissimi sui Objecti, partim immediati, partim mediati, quantum usquam fieri potest, notitiam habeat. Dico, ut tam quid ipsa sit *Vita*, quam quibus *mediis* præstetur, adeoque ab illis veluti pendeat, cognitum & perspectum habeat; Cum enim, quamdiu omnia *media* legitimè sese habent, *effectus* sine dubio in salvo subsistere possit: certè si ita alicubi deficientibus ordinariis *mediis*, *Ars* rectè perita subvenire, meminerit, & illorum defectum sublevare aut supplere; consulet eo ipso necessitudinibus ipsius *Vitæ*, tanquam *effectus* ab his *mediis* sperandi.

Th. VIII.

Quam longè autem absit hæc res, â nudo *speculativo* usu, sed potius totius verè efficacis *Praxeos*, totus fundus hic situs sit: adeoque ab hujus dogmatis neglectu, aut minus sufficiente solùm, tam cognitione, quam æstimatione, verum præcipuum fundamentum solidæ Praxeos corruat; potest omninò affatim liquere ex eo, quod tam *materiæ* ad *motus*, *proportio* necessaria: quam *necessitas*, & *proportio*, *motuum*, ad varias, (quantumvis numero non æque multas) *materias*, non aliunde, sine vanis fictionibus, intelligi possit: & tamen nihil aliud verum & naturæ consonum existat.

Th. IX.

Quàm steriles enim hîc sint Phantasiæ illæ, de *unione animæ cum corpore, de unitione* per *Spiritus*, de *materiali* efficaciâ Spirituum ad corpus conservandum, de horum *materialium* Spirituum pabulo & alimento *astrali*, de *balsamo vitali*, & per hoc balsamicâ (per inanissimam ταυτολογίαν) constitutione, aut *conservatione* sangvinis &c. non solùm ex eo satis dilucescere potest, quod harum rerum nulla usquam realia documenta *â posteriori* suppetant: sed ex eo tantò magis, quod aliud planè quiddam, & *certò* atque notoriè *præstò* sit, & hujus maximè rei, tam *efficacia* rationi evidens, quam *effectus* (præcipue in

defectibus) experientiæ conſpicui, omnis alterius rei præſentiam, certiſſimè otioſam atque ſupervacuam reddat. Præterea verò, hæc res, ita utique ſit conſtituta, ut ejus juſta *obſervatio*, & optata *conſervatio*, non ſolùm certiſſimè, ſed & (eminenter & ultimò) *unicè*, veræ felicitatis *practicæ* unicum fundamentum conſtituat, imò abſolvat.

Th. X.

Quod autem hæc res, verum *Paradoxon* Dogma, inter Scholarum uſitata placita conſtituat, ex eo diſpaleſcit, ſi verum fundamentum, conſentientium æquè atque diſſentientium earundem, ſolidè animadvertamus atque detegamus. Eſt hoc nullum aliud, niſi, quod omnes tales, præter *Paracelſum* & *Helmontium*, *directas* ſuas intentiones, unicè, &, repeto, *directè*, dirigant inquam, ad materias: *craſin*, inquam, harum, directè & ſimpliciter, ſecundum varias tamen opiniones, corrigendam: nusquam ferè, aut nusquam certè *condignè*, æſtimatis, alicubi *compendiis*, alicubi etiam *neceſſitatibus*, ſemper autem neceſſariis *ſubordinationibus*, & inprimis potentiſſimis *energiis*, debitarum proportionatarum *Secretionum*, & *Excretionum*. *Helmontius* autem, luculentiùs quidem utique, quam turbulentus *Paracelſus*, *Potentiam* OPERATRICEM *Naturæ* agnoſcat, ſed adeò magis illam ſolùm ſupponat, quàm oſtendat, atque doceat, ut in oppoſitum, iterum inani pollicitatione, & conatu, hanc ſimpliciter & directè ita *roborare* atque excitare, ſomniet magis, aut ad ſummum optet, quàm verè valeat atque poſſit, ut iterum illa *ſola*, non niſi tali *generaliſſimo* adminiculo excitata, & ad miraculum, ab omni *Pathetico* errore, in originariam ſuam *ſapientiam* atque *potentiam*, *ἀπὸ μιχανῆς* exaltata, non ſolum quibuslibet *materiis* aptè pares *motus* excretorios exequi valeat; ſed vel penitus omnes materias ita *invertere*, ceu momentaneis poteſtatibus, compos fiat. Cum *utrinque* non niſi in *medio* poſita ſit veritas; nempe diverſas materias diverſimodè ad proportionatas *emotiones* diſponere ſvadens, minimè vero illarum omnium ſimplicem & abſolutam nudam *correctionem*, citrà neceſſitatem

tem-

tempestivæ *eliminationis*, promittens: Diversis autem talibus materiis propius quadrantium *particularium* potius motuum *exoneratoriorum* applicationem approbans, quàm ullo adhuc experimento suffragans, præsumptuosæ illi spei, quod etiam generalissima talis & absoluta roboratio & excitatio ipsius energiæ vividæ vitalis, arte aliqua sive introduci, sive revocari possit, ut illa sola, sine adminiculis materiæ *præparatoriis*, aut specialiorum convenientium motuum manuductoriis, omnia, quantumlibet diversis modis necessaria, & præsentissimè, & rectissimè, & potentissimè, absolvere valeat.

Th. XI.

Sicut autem ex hac ipsa quarumcunque receptarum opinionum medicarum, quotidiana, & constante, tam traditione, quam exercitio, etiam in tentaminibus practicis usitatis, manifestò elucescente firma & constante observantiâ, abundè confirmatur, quod revera ipsis *Paradoxa* sit, allegata â nobis vera habitudo *actionum* vitalium, ejusque energiæ, tam *spontaneæ*, sine artis subsidiis, quam etiam his ipsis necessariò *concurrens*, imò vix unquam excludi, aut negligi sese permittens; (exceptis paucissimis casibus, ubi per proximum contactum alteratio aliqua præsentior, atque verior locum invenit:) Ita optandum certe esset, ne *Paradoxa* adeò vulgo esset, tam ipsa *experientia*, quam, si quid aliud, evidens, *ratio*, fiendi & agendi, sociarum, adeoque passim variis modis, atque motibus, consentientium & conspirantium, actionum vitalium; non solum *secundum naturam*, verum etiam, â promptissimis & quotidianis levibus alterationibus, & extraordinariis variationibus, ad ingentes & maximè conspicuas exacerbationes passim procedens: idque per occasiones *p. n.* non solum *materiarum* periculosarum, sed etiam *intentionum* præcipitium *patheticarum*. In qua re ἐνδόξως, & ut revera se habet, intelligenda, è quotidianis phænomenis practicis, etiam plebi affatim notis, nullum aliud patet subsidium, nisi verus intellectus *præsentiæ* & *potentiæ*, *necessitatis* & *utilitatis* *s. n.* formidabilis autem *contumaciæ*, si *p. n.* exerret, MOTUS TONICI, quo decu-

bitus seu congestiones humorum, ab una regione, imò una parte, ad alteram, ut facillimè ita subinde promptissimè, declinantur, atque transmittuntur: tantò magis autem hoc, è partibus *conjugatis*, aut regionibus *subordinatis*.

Th. XII.

Minima forte justitia videri posset annumerata â nobis esse *Paradoxis*, observatio *Consvetudinis*. Sed jubemus illum respectum expendere, quo hujus mentionem facimus: nempe satis utique *Paradoxon* passim haberi, facile est observatu, usitatissimam illam efficaciam *consvetudinis*, quâ, desinente etiam *specialiore* quocunque actu, tamen â *generaliore*, & difficulter abstrahit, & admodum pronam se gerit, etiam per leviores occasiones ad eundem denuò suscipiendum. Imò verò situm hic est fundamentum vulgò vix animadverti solitæ, adeoque verè paradoxæ illius *reminiscentiæ*, post insignem etiam aliquando annorum ambitum denuò sese exerentis: ubi, etiam integris aliquandô *ætatis periodis* intercedentibus, per commodam vitæ rationem satis tranquilla atque regulari; obtingente, per *subsequentem* ætatem, nova aliqua, utut *generali*, occasione, pristina illa, (verbi gratia â pueritia & adolescentia) adsvetudo, denuò sese exerat, si non ipsissimâ specie, tamen *genere*, antiqua gemina. Qua de re pluribus actum â D. Præs. in Dissert. *De Fundamento Morborum Ætatum*; De *Motu sangvinis Hæmorrhoidali*: De *Podagræ Nova Pathologia* &c. In qualibus rebus ingentem energiam consvetudinis circà *motus*, *apparatus*, & *actus*, & hinc varios *successus* & *eventus*, HÆMORRHAGICARUM exonerationum, certò scio non ita multos fore, qui in dubium vocent, quin etiam hodieque ingens passim subsit παραδοξίας opinionum.

Th. XIII.

Puto non immeritò hæc à nobis præmitti Tractationi Thematis nostri, quomodo nempe *Finis exonerationis menstruæ* ut facile, ita passim, *initia* suggerat variis *molestiis* & moliminibus, vario quoque modo tam incommodis, quam penitus variè periculosis, Cujus certè rei deductionem

nem, impoſſibile ſit, tam ſecundum veritatem ipſam rerum, quam verum nexum cauſarum, enucleare, citra ſubſidium illarum, uſitatæ opinioni Scholæ medicæ ita *paradoxarum*, energiarum. Quod, ut ex ipſa deductione, ſine dubio eluceſcet, ita aggrediemur, favente DEO, ipſum negotium, ab ipſa maximè *Hiſtoriâ*, prout hæc res ſeſe gerere ſvevit, initium facturi.

Th. XIV.

Fæminæ in *plena*, inprimis autem etiam *lautiore*, innuo *aromaticam* atque *vinoſam* diæta conſtitutæ, &, undecunque tandem, *Plethora* ſeu Abundantiâ ſanguinis notabili affectæ, quæ etiam evacuationes *menſtruas*, prægreſſis ætatis annis, ſive liberas atque largas expertæ ſunt, ſive etiam jam aliis frequentibus, inprimis autem inſignibus, harum ἀταξίης laboraverunt, quando jam ad illos annos perveniunt, quibus evacuationes hæ ſtatæ deſinere ſolent, incidunt paſſim etiam jam tunc in moleſtos quosdam affectus, tum circa ipſum *typum* & *exitum* hujus fluxus, tum circa alia pathemata. Si quæ etiam jam ante hoc tempus aliquas tales exercuerunt, tantum abeſt, ut deſinente fluxu hoc, etiam illa, ut quantumcunque ab iſto dependentia, quod rationi conſentaneum reputari poſſet, pariter cum ipſo poſthac ceſſent, ut potius contraria ratione, ab illo maximè tempore, frequentiſſimis exemplis, certius, ſæpius, atque ſævius exacerbentur, imo aliqua inprimis talium incrementa potius ſumant.

Th. XV.

Sunt autem hæc talia Pathemata, differentium veluti claſſium; quarum *prima*, comprehendit eventus ipſi *Utero* moleſtos: *Secunda* illos, qui etiam ipſi antiquâ explicatione *utero* adſcripti, rectius à recentioribus & inter primos *Highmoro*, *Hypochondriacæ* tribui vindicantur: *Tertia*, comprehendit illos affectus, quos hodiè *Rhevmaticos* appellare ſolent, nempè â *congeſtione*, & inde *ſtagnatione* humorum, ſeu MSeæ, pendentes; *Quarta*, affectus includit, tam circà externum habitum corporis; quam etiam fluctuando, & quaſi recipro-

 can-

cando, facilè ab ambitu corporis ad interiora *recurſantes*, & eximium planè conſenſum obſervantes, *ſpaſticæ* indolis: imò, quod huic ſexui valde familiare eſt præ viris, *Rhevmatico-Spaſticæ complicationis.*

Th. XVI.

Primæ illius Claſſis eſt, variè perturbatus ſucceſſus debiti adhuc, *menſtrui*, fluxus; quandoquidem hic tali tempore, ſub hujusmodi conſtitutionibus, emânere aliquandiu ſolet, ad plures ſeptimanas, imò aliquando menſes, ita ut plenæ ceſſationis initium fæminæ ſuſpicentur. Revertitur autem, ceu poſtliminiò, *impetu* inſolito, cum *profuſione* immoderatiore, aut *duratione* ſimul longiore, imò *utrumque*. Recurrit etiam frequentius debito, apud aliquas, & ſimul largius: breviter, gerit ſe inordinatè, tam *menſura*, quam *tempore*. Tantò certius autem, & vix non certiſſimè, ulterioribus malis conſecutionibus viam ſternit, Ceſſatio nimis *præmatura*, nempè multò ante 49. ad 50. annum, quâcunque etiam, de reliquo, apparente cum tranquillitate facta ſit. Quamvis enim in hoc genere fæminæ, interdum tanquam *compenſationem* aliquam allegent, dum fluxus ipſe adhuc admodum juvenculis, 13tio ad 14tum annum, eruperit; nihil tamen hoc verè confert ad ſinceram ſecuritatem, & nihil *genuinæ* compenſationis, directè poſt ſe trahit, quin potius præmatura, inprimis notabiliter, ceſſatio, reverà ingenuo naturæ ordini minus conſona, & aliarum ataxiarum occaſio, reputari mereatur.

Th. XVII.

Quemadmodum autem fæminæ tales, quæ *multo* quidem, ſed *ſpiſſo* ſanguine, pollent, & etiam, ſub adhuc procedente per ætatem fluxu, â laborioſiore *ſpisſi* ſanguinis excretione, Pathemata *Hyſterico-Hypochondriaca* experiri ſenſim adſueverunt, quando jam planè omnis ejusmodi *ventilatio* deſinit, certum incrementum exacerbationum talium, teſtante experientiâ, paſſim incurrere obſervantur; Ita nihil diverſum circà hoc genus Pathematum, ingruit etiam illis, quæ, ſub quantumcunque largâ antehâc evacuatione, ſive liberæ â tali-

libus accidentibus vixerunt: sive jam etiam tunc, ab *externis* occasionibus, aut *animi* importunioribus *pathematibus*, aut *puerperiorum* aliquibus malis successibus, hujusmodi aliquid jam perpeti cœperunt. Dico, quod omnes tales, cessatione, quantumcunque etiam tempestivâ, statæ aliàs evacuationis, certius incrementa, aut prima inchoamenta, *Hysterico-Hypochondriacorum* affectuum subeant, & ab hoc tempore pejus, quam antehâc, in hâc regione corporis habere, satis frequenter incipiant. *Hysterico-Hypochondriacum* autem nomen, subinde tanto majore jure tuentur ejusmodi affectus, quando fæminis, inprimis *viduis*, in rebus *lautis*, & *luxu*, constitutis, cupiditates carnales negotium facessunt, & neque in hâc adhuc dum ætate satis intepescunt. Quale quid, non ita rarissimis exemplis, in locum *speculativarum* voluptatum, *reales* dolores & corporales passiones post se trahere, & fovere, experientia attentior confirmat.

Th. XIIX.

Non est autem cur prolixè recenseamus, *Schemata* illa hujusmodi affectuum; satis erit nominasse *spasticos* atque *torminosos*, quin tanquam *convulsivos* ejusmodi *dolores*, *tractiones*, *correptiones* sensibilissimas, non magis in *intestinis*, quam in *meditullio* quasi *Mesenterii*, quamobrem quasi *duplicato* situ corpus incurvare, & *abdomen*, ac inprimis *umbilicalem* regionem, introrsum remittere cogantur. *Volutationes* torminoso flatulentas; *Succussiones* convulsorias, Stöße ans Hertze appellant, nothos violentos *singultus*, *clangosos* imò *clamosos*: *suffocationes* oppressorias, præcordia obtinentes: aut *strangulatorias*, cum œsophago totum Isthmum faucium cohibentes. *Contentiones flatulentas* cum distensione amplâ & obstinatâ intestinorum; *stricturas* alvi spasticas pertinaces, quæ ne quidem Cannulæ clysmaticæ aditum relinquant. Imo in aliquibus, licet haud ita quotidianis, exemplis, etiam repentè invadentes, reverà ipsum *uterum*, dolores *spasticos*, ut ejus rei â prægressâ ætate peritæ, asseverent, non alium esse exquisitissimum illum sensum anxiè *spasticum*, quam verorum *do-*

dolorum Partûs, ita ut aliquando ne hilum aliter sint affectæ, quam si nunc in instanti eniti infantem ipsis incumberet.

Th. XIX.

Tertiæ Classi adscribendi sunt varii illi effectus, qui â *contentione stagnatoria* sangvinis, altius in porosas partes admissa ejus diffusione, formati, jam *Phlegmonodes*, jam *Erysipelatodes* effectus, sortiuntur. Idq; tam circa *caput, collū, humeros*; quam circa *coxas* & *femora*: illud quidem propemodum familiarius, quam hoc: nisi per *peculiares* magis causas *occasionales* intercedentes. Quando vero non tam ad *exteriores* porosiores partes procumbunt hæ stagnationes; sed potius harum etiam spectabili *strictura*, magis ad *interiora* cohibentur: tunc familiariorum, imò certior, est effectus dolorificus, inprimis in *membranaceis* atque *nervosis* locis, & hoc nomine maximè omnium, partibus *capitis intimioribus*: unde ferè etiam oculorum bulbis, aurium recessibus, & exquisito sensu, quando caput levi agitatione quassatur, in intimioribus, & quasi sensibiliter inferioribus, ejus locis, ubi moles cerebri, Carotidum arteriarum majoribus ramis incumbere notum est. Illud autem, quod de partium externarum *strictura* locuti sumus, conspicuum utique fit è vultus atque temporum adspectu, sic affectarum mulierum; dum repentè *macilentiores*, (verfallen ajunt vulgò) & genæ atque tempora, quasi *subsidendo* compressa, cernuntur: dum, ex adverso, *Rhevmaticis* illis affectibus obsessæ, non solum evidentem, sed â *Rhevmate*, exquisitè dijudicando, etiam *inseparabilem*, *inflationem* partis præter solitum, exhibeant.

Th. XX.

Affectus, dolore *tractorio, tensivo*, & magis magisque manifestò *spastico*, sensum percellentes, cum magis conspicua quoque partis affectæ, *compressione* potius, quam *inflatione*, conjunctâ, obsidentes partes externas, non necessariò *in* ipsis articulationibus, sed & *secundùm* illas, uti re ipsâ *arthriticæ* sunt prosapiæ; ita, quando re ipsâ hujusmodi subjectis obtingunt, incassum de *nomine* ipsis movetur controversia: tantò magis, quando circa *humeros*, aut *coxas*, scenam suam ludunt:

imò

imò circa *caput oſſis femoris* pertinacius inſiſtentes (vinoſæ diætæ adſvetis,) etiam ſolidam Podagram magis magisque ſiſtunt.

Th. XXI.

Sicut autem Præſes, ſententiam meam, Praxi Clinicæ innixam, De cognationibus *Rhevmatismi* & *Arthritidis*, ediſſerui Diſputatione de *Rhevmatismo*: ita hoc loco illud ſolùm proſequi ſatis duco, quod tam *Arthriticis*, quàm *Rhevmaticis* Affectibus, communis ſit, facilis illa *Repulſio ad interiora*: in *Rhevmatismo* quidem, magis importunè *inflammatoria*, aut certè per immoderatiorem ſtagnationem, *Staſi* proxima: in *Arthritide* verò, equidem *Spaſticæ* contentioni propior, ſed minimè valdè aliena â paribus *ſtagnatorio-inflammatoriis*, aut ad minimum *obſtipatoriis*, effectibus. Ubi nempe lucem, obſcuritati *Hiſtoriæ morborum* triviali utique exoptatam, præferre poteſt, prudens diſcretio ſecundùm αὐτοψίαν, habitûs corporis, magis, aut minus *laxi*, ſeu ſucculenti: quorum *priori*, etiam in confeſsâ *Podagrâ*, inflationes vulgò *Rhevmatodes* judicatæ, velut *inſeparabiles* concurſant; quod paulò *ſtrictiori* habitui, minimè obtingit, ſed omnia ibi manifeſtioribus ſpaſticis *ſtricturis* innituntur.

Th. XXII.

Hi quidem ſunt Affectus hujusmodi, qui, tanquam propioribus ſucceſſibus â CAUSA, *menſtruâ evacuatione deſinente*, tanquam propioribus gradibus deſcendunt, atque dependent. His autem demum ulteriùs ſuccedunt, ſeu procedunt ab his, & claudunt familiariter Tragædiam univerſam, alibi *tabidæ* conſumptiones; alibi, & propemodum communiùs, *œdematoſo-Hydropici* tumores. Quibus rebus, tanquam proprii magis ſtipatores, præſtò ſunt, *tuſſes*, præcipuè *ſiccæ*; aut *aſthmata*, jam *oppletiva*, & *oppreſſiva*, jam *ſpaſtica*: aut *utrumque*. Poſtquam etiam *Tabes* in ſuperioribus, *tumoribus* per inferiora, ſic ſatis familiariter ſocietatem jungit.

Th. XXIII.

Non placuit affectibus morbidis, quibus initia velut of-

ferre

ferre solet ultima *Cessatio Mensium*, annumerare ita directè, eventum, præsertim non ita valdè familiarem, uti plerique reliquorum allegatorum esse solent; nempe *Excretiones hæmorrhoidales*, huic constitutioni aliquando succedentes. Et hoc partim propter *causam* modo allegatam, quod hic eventus sit ita satis *rarior*: partim autem, quod etiam non tam meritò atque pleno jure, inter cætera paria, morbidis affectibus, aut effectibus, eruptionem hanc ita simpliciter annumerare expediat: quandoquidem magnâ certè cum circumspectione atque prudentiâ, circà hoc subjectum versari, nec improvidis, nedum temerariis, ausibus illi obices objicere, consultum, nedum integrum sit: Quin longè promptiùs, & plura antè dicta, & inprimis graviora illorum, damna atque mala, hâc ipsâ ratione demum facilius introducantur, quàm sanitatis restaurationi verè subsidia adferantur. Unde magis sub evolutione *causalis* habitûs harum rerum, & ipsarum Therapevticarum considerationum indicatione, de hujus eruptionis *apparatibus* atque *conatibus*, eorumque minoribus aut majoribus *noxis*, imo respectivis *usibus*, quantum expediet, annotabimus.

Th. XXIV.

Sicut autem nec opus esse videtur, nec nostra etiam intentio hoc exigit, ut valdè prolixè omnem nexum causalem, ab ouo, quod ajunt, coorsi, deducamus; ita poterit utique sufficere, si *remotiora* quidem generaliùs, aut ad minimum paulò breviùs recenseamus, quæ vero propiùs ad usum meliorem, & veluti specialiorem, *Therapevticum*, pertinent, etiam aliquando pressiùs persequamur. Primo itaque loco tangenda omninò venit Constitutio illa, quâ *Abundantia* sangvinis, seu veriore sensu *Plethora*, corpori conciliatur. Postquam autem ulla ratione molesta esse occœpit, tam proximâ, &, cæteris, paribus, *facillimâ* methodo, corpus iterum ab ipsâ liberatur: quàm hoc ipsum cœptum, ut omni intuitu etiam sanæ rationi quam maximè consentaneum est, ita quoque valdè promptè in *consvetudinem* deducitur. Tum etiam denique, quàm memorabilis ferè *reciproca* facilitas intercedere solet, inter *abundan-*

tiæ

tiæ talis quaſi temerarium *proventum*, & exonerationum talium *adſvetum* liberiorem uſum, & ſucceſſum.

Th. XXV.

PLUS, quàm neceſſe ſit, imò plus, quàm commodè toleretur, ſangvinis, in corpore generari *poſſe*, & frequentiſſimis exemplis *ſolere*, præter notiſſimam experientiam *à poſteriori*, innuunt etiam ſatis, velut *â priori*, *duo*, non tam argumenta, quam vera documenta: *Primò*, *Appetitus*, in plena & variè lauta diæta, ultra omnem *necesſitatem*, aut verum *uſum* nutritivum, ad abundantiam, imò ſuperfluum, promptiſſimus: ubi interim par eſt ratio nimiæ *aſſumptionis*, & quidem etiam cum ſtudio ſuſceptæ, & nimiæ *retentionis* ac aſſervationis. *Secundò*, omni mundo notiſſimum exemplum, productionis & aſſervationis, nudæ, & ſecundum communem Theoriam Scholarum, ne uni etiam effatu digno uſui deſtinandæ aut dicandæ, *Pingvedinis*: In qua materia, cum luxurioſam quaſi Naturæ collectionem atque retentionem, ac aſſervationem, ante oculos poſitam intueamur, quis poterit indicare diſparem aliquam rationem, quamobrem geminum quiddam, cum ſangvine, & circà ejus productionem, planè ſimiliter celebrari, non poſſit? cum inprimis res ipſa ubilibet in ſenſus incurrat.

Th. XXVI.

Optimi autem quoque ſangvinis, juſto inſigniter majorem quantitatem, ſeu ſangvinem ipſum ſub hâc conditione, pro *theſauro vitæ* ſimpliciter, haberi non poſſe, aut in illam quadrare Proverbium illud ſcholarum, *Deus & Natura*, *nil faciunt fruſtra*: ſatis dilucеſcit, è rectè intellectâ *mechanicâ* ratione atque proportione, *Motus* ſangvinis *localis*, ejusque *uſus*, tam ad ipſius *ſangvinis* verè ſanam craſin, quam per hunc, corpus ipſum *conſervandum*, neceſſaria: & contra, ex ejus inſigniter *ſuperfluâ* quantitate dependens, tam liberi hujus *progreſſus*, quam conſequenter ſufficientis *impulſus*, prægravatio: & inde ante omnia, dictæ hujus *Craſeos*, magis magisque increbeſcens ineptitudo, ad ſatis expeditum *motum*; quàm

etiam, neceſſariò ſubſequentes inde ataxiæ neceſſarii impulſus, non magis paſſivæ, quàm inprimis activæ.

Th. XXVII.

Quæ ultima res, utut latiùs paſſim â D. Præſide decenti conſiderationi commendata jam ſit atque præmonſtrata, non tamen ſuperfluum planè fore, ſi illam hic etiam breviter exponamus, juſtas rationes habemus, quæ nobis perſvadeant. Conſiſtit autem negotium in ſequentibus. Sicut è *Mechaniſmo motus ſangvinis*, vero & non imaginario, innoteſcit, quod ſangvis, propriâ ſui Craſi, ad *ſpiſſitudinem* quaſi gelatinoſam apprimè proclivis exiſtat; ſubtili verò concuſſione ita divelli poſſit, ut fluxilis maneat: & hæc ipſa operatio transpreſſione ſangvinis per poroſas corporis partes, omninò ita perpetuo ſucceſſu exercetur; adeò ut reverà hic Actus, juſtæ fluxilitati ita conſulat, ut hinc & ipſe perpetuus *progreſſus* ſangvinis, rectè atque liberè ſuccedere, per expeditam fluxilitatem, poſſit: & ex ipſo ſangvine decenter ita attenuato, etiam heterogenea quæcunque tantò faciliùs dilabi poſſint: Ita non minus planum eſt rationi, atque prorſus obvium, quod ad hanc liberam ſangvinis promotionem *localem*, atque vegetam ejus transpreſſionem, tam *attenuatoriam*, quam *ſecretoriam*, vera mechanica proportio moderatæ *quantitatis*, mirum quantum conferat: cum nimia copia, tam ipſam *pulsûs* energiam prægravet, quàm etiam oppletioni vaſorum, & meatuum ſtipationi, æque in vaſis ac in meatibus ſeu poris, aptam materiam ita præbeat: præterea etiam ejusdem mechanicæ veritatis atque evidentiæ ſit, quod major quantitas, uti pluribus *pulſibus* pro ſui totius diſtributione opus habet, quam parva, ita tardiùs utique tota abſolvatur, ut quælibet portio denuò ad locum ſuæ attenuationis revertatur. E quibus manifeſtæ veritatis circumſtantiis, nihil aliud utique conficitur, niſi, quod ita abundantia *Quantitatis* tanquam immediatè labem *Qualitatis* poſt ſe trahat, uti ſimpliciſſimam; ita tamen multis incommodis, tam materiæ ſuæ, quam motus ad debitum progresſum, certiſſimè expoſita, hinc intelligatur.

Th.

Th. XXVIII.

Cum autem ſubſtantiæ ſangvinis, Materiæ inquam ſangvinis, quando illi motus ſuus adimitur, nullum mediocre, ſed undique ſummum periculum impendet, nempe actualis putredinoſæ corruptionis; viget utique atque fit potius, ad avertendum hunc eventum, quicquid in poteſtate Actuum conſervatoriorum eſt: Nempè intenditur tantò alacrius, imò ſeveriùs, ipſe conatus motus progreſſivi, tanquam per vim proſequendi; augmento inprimis *Tonici* motus, ad *ſpaſticas* usque contentiones, imò aliquando penitùs *convulſiones*. Utpote quibus conaminibus, manifeſtum eſt, poſſe hic illic ſuppleri defectum *Univerſalioris*, *Impulſus*, & *progreſſus*, per indicatas difficultates impeditioris, quo intuitu certè ex omnibus quæ protulit *Williſius*, illud, ſiquidem non etiam ſolum, certè tamen præcipuum eſt, laude dignum, quod, Prærogativa Autoritatis exoticæ, germanis noſtris præſcripſit ac perſvaſit, quod in illis affectibus, in quibus ſpiſſitudini ſangvinis vix ab ullo locus negatur, *Hyſterico-Hypochondriacis* plurimæ ſint partes ſpaſtici importuni motus: quicquid etiam de reliquo circa irritativas, directè materiales, cauſas harum inſolitarum commotionum, ſuo ſenſu abundaverit & credulitati Germanorum, per uſitatam verboſitatem ad huc latius extendendi, occaſionem præbuerit.

Th. XXIX.

Quæ quidem res, *ſpaſticarum* inquam variarum contentionum, pro *ſpisſioris* ſangvinis, hîc illîc incorpore impediti, in illis ipſis locis vegetiore promotione exequendâ, (imò etiam exprimenda portione, de tota Quantitate, quando abundantiâ ſuâ moleſtiam inſignem objicit,) ut aliàs variis exemplis *Hypochondriaco-hyſtericorum* variorum affectuum & ſymptomatum, ſeſe exerit; ita habet etiam in noſtro negotio, Affectuum inquam earundem *tribuum*, â diversâ ſolùm occaſionali causâ provocatorum, proprium omninò atque certum locum. Dico, *ſpaſticorum Actuum* variorum, & ab his pendentium partim *translationum*, partim *ſenſationum*, varia ſchemata:

mata:

mata: quæ tum *externæ ſpeciei*, tum *locorum* in quæ incidunt, diverſitate, & hoc ipſo *accidentalium* quarundam differentiarum larvâ, paſſim diſtrahere ſolent animos, ad multa potius, quam veritatis aſſeclam paucitatem atque ſimplicitatem, propendentes.

Th. XXX.

Cum autem in hoc ſexu, per totam periodum ætatis, quæ menſtruæ evacuationis compos eſt, in conſtitutione Individuorum, de reliquo quidem *ſana*, ſed tamen ſimul *plethorica*, communiſſimum eſt, ut hâc ipsâ viâ non ſolum *ordinarium* tributum, ſed nominatim evidenter *larga* quantitas, excernatur: id eſt, ſatis manifeſtò, *Plethora* ipſa, tanquam hâc occaſione opportunâ, ſimul ſublevetur: Perſpicuum utique hinc eſſe poteſt, quantumlibet etiam ſimplici conſiderationi, quod, quando hæc primaria excretio, per directas cauſas & reſpectus, in poſterum omittitur, quod tunc ſimul quidem *ſecundariæ* illi exonerationi, via claudatur, & ſucceſſus detrahatur: nequaquam autem eo ipſo *generalior* inclinatio, & veluti remota, ſeu longinqua *intentio*, unà aboleatur: tantò magis, quando utique *materiale* objectum talis ſcopi minimè ceſſat, ſed potius magis magisque increbeſcit.

Th. XXXI.

Sicut enim etiam turbæ fæminarum notum eſt, quod à *Menſium ſuppreſſione*, etiam quàm maximè adhuc intra terminos debitæ evacuationis, nullis aliis fæminis, ſive certiora, ſive graviora, mala conſectaria eveniant, quam *Plethorica* conſtitutione affectis: ita quidem, ut tales præcipuè, ſive circà *abdomen*, ſive verſus loca *conjugata*, nominatim *ſpaſtica* Pathemata, aut è translatione *reſtagnatoria* ſymptomata, experiantur: Ita fieri non poteſt, quin etiam in ætate quantumlibet jam provectiore, à pari causâ, comparia producta & conſectaria, pullulent ac procedant. Enim verò nequaquam *ſpecie*, imò ne ſemper quidem ipſo *gradu*, differunt Pathemata, jam *annoſioribus*, ex his fundamentis evenientia, ab iis, quæ *junioribus* adhuc, à *pari causâ* obtingunt; adeò quidem, ut

etiam

etiam summo jure jam suprà notaverimus, quod admodum sæpè contingat, ut fæminæ prima fundamenta illorum incommodorum, quæ *plenariæ emansioni* Mensium posthâc vestigia legunt, jam ab illo tempore susceperint, & inde in hanc ætatem transferant, quando sub debiti adhuc fluxus periodo aliquæ ipsis obvenerunt hujus insignes ataxiæ. Ut nempe etiam ex eo posteà dilucescat, quod vera causa talium consecutionum, nulla sit certior atque verior, nisi ipsius *menstrui fluxus* & cum hoc *occasionalium* illarum *exonerationum*, intercepta libera facultas.

Th. XXXII.

Totum autem negotium, extrà omnem difficultatem positum erit, si cum debita animi adversione expendantur, 1.) justa *proportio* & quasi *respectus* æquus, inter *abundantiam* sangvinis, corpori non solùm facilè *molestam*, sed etiam *periculosis* successibus & eventibus certissimè parem; & simplicissimam æque, atque, cæteris paribus, planissimam, viam, his rebus consulendi, per *sinceram* liberam *evacuationem*: 2.) Usitatum legitimum *medium*, Oeconomiæ corporis humani inditum atque insitum, *mechanico-organicum*, (dispositio & habitus, potentia & actus, agilitas & activitas, destinatio & usus, mechanismus & organismus,) MOTUS TONICI; id est tractionis fibrosarum *solidarum* partium, & consequenter pro pulsionis *fluidarum*, seu humorum: & *directionis* motuum hujusmodi, sive per *contentionem*, ut aliquo loco actualis eruptio seu *expressio* fiat: sive per *translationem* in dissitum, ad *locum* quidem alium, sed *scopum* tamen parem, nempe dum etiam talis locus *sinceræ exonerationi sangvinis* opportunus existit. Attendendo solùm, jam ad *diffusionem*, contentionum talium, per longinquiorem *ambitum*, velut *eminùs* molientem: jam ad *arctiorem* ejusmodi contentionis veluti concentrationem, actuali *expressioni* pertinaciùs incumbentem. 3.) Proponatur diligenter solerti æquè atquè peritæ pensitationi, evidentissima illa in omni vita, vis *Consvetudinis*; quomodo illa, alicui inprimis utili rei inducta, pertinacissimè huic insi-

insistere soleat, seu potius inhærere, neque se facilè à tramite semel occupato dimoveri patiatur. 4.) Singularis *pertinacia* hujusmodi *adsvetudinum*, in ætate jam provectiore. Sicut enim *juventus* promptè quidem atque leviter *Consvetudines* suscipit atque subit, sed & non æque præfractè *tenax* earundem manet, quin easdem etiam iterum subinde, nisi quidem admodùm inveteratas, mutet: ita *annosior* ætas, non tam temerè & inconsultè quidem aliquid suscipere aggreditur, suscepti autem propositi *tenacissima* communiter, atque prorsus *obstinata* est.

Th. XXXIII.

Ultimo autem ex his loco, nihil certe aliud, quia nihil aliud est *verum*, instruere poterit solertem harum rerum scrutatorem animum, de *fundamento* vero atque solido, cui innitatur *conspiratio* illa hujusmodi affectuum, qui *causam* illam, quæ nobis præ manibus est, passim inseqvuntur, præter solum *nexum* & *affinitatem, locorum, motuum*, & *apparatuum*, ad *excretiones* sangvinis *sinceras* pertinentium: partim in ipsa aliqua *regione* magis *propriâ* observandorum; partim autem, ad *alieniorem* quidem *specie*, non imparem tamen intentioni *in genere*, transeuntium, seu potius *transferentium*, & *translationem* humorum, eò *dirigentium*. Ubi nempe speculationibus, aut mentis fictionibus, certè nihil opus est, sed satisfacere potest simplex atque nuda animi adversio ad ea, quæ, uti sine ulla mutatione in Oeconomia generis humani Vitali, sunt, fiunt, atque facta sunt, ita annotata quoque jam inveniuntur, ab antiquissimis Artis medicæ Mystis: inprimis ipso *Hippocrate*, ultimis præsertim Aphorismis *Tertiæ Sectionis*, de *Morbis certarum ætatum*; & posteriore parte Libri II. *Prorrheticor*. Quæ in debitum ordinem redegit D. D. Præses, tanquam ex professo, Disputat. *de Fundamento Morborum ætatum*, &, *de Pathologiæ Fundamentis Practicis*: Textum autem illum prolixiorem IIdi *Prorrheticor*. in peculiari *Programmate*, brevi Paraphrasi, clariori luci exponere suscepit. Quæ nempe „tota res in eo consistit, quod secundum diversas *ætates*, di-

versæ

versæ quoque dentur *regiones*, per quas *exonerationes* san-„ gvinis, tanquam magis ordinariè & *legitimè*, fieri soleant.„ De quibus illud inprimis notum est, quod *posteriorum* æta-„ tum alicui debitæ, evacuationum talium viæ, nonnisi rarissi-„ mis, & ita verè *insolitis*, exemplis, perrumpant *anteriori* cui-„ dam, inprimis autem *minori*, ætati: v.g. *puerilibus* annis, sin„ cera atque directa *Hæmoptysis, vomitus cruentus*: *adolescen*-„ *tiæ, Hæmorrhoides* aut *Mictus cruentus*: Benè vero, familia-„ rissimis exemplis, *Narium hæmorrhagiæ*. Ita, ex adverso,„ *posterioribus* ætatibus admodum facilè, tanquam memoria„ succurrit, diversorum talium ceu spiraculorum, per quæ jam„ *præcedentibus* ætatis periodis exitus patuit. Ut adeo fami-„ liarissimum hinc sit, si tali aliquâ *annosiore* jam periodo, via,„ quæ ipsi alioquin, quasi debebatur, minùs obsequitur, recur-„ sum suum sumat ad *pristina*, nempe ab *inferioribus* regioni-„ bus ad *superiores*. Unde per trivia quasi nota sunt exempla,„ juniorum adhuc, juvenili præsertim periodo insistentium fœminarum, quibus ab impeditiore successu menstruarum, inprimis jure aliquo largiorum, exonerationum sangvinis per uterum, familiarissimè *restagnationes* circà *pulmones*, communissimè verò omnium promptæ æquè atquè pertinaces, coacervationes atquè *contentiones* sangvineæ, circà *caput*, unde vehementes cephalalgiæ, formantur. Quemadmodum etiam, huic inprimis sexui, præ virili, adhuc familiarior est, *contentio* hujusmodi circa *splenem*, &, per *vasa brevia*, tenuiorem partem ventriculi, quæ deniquè violentam perruptionem *sangvinei vomitus*, exequatur.

Th. XXXIV.

Feliciore autem certè Scientiâ Historiæ Practicæ Clinicæ opus est, ad verè perspiciendum, & hinc intelligendum, quod *contentiones spasticæ* circà ipsos *artus*, *respectum* peculiarem habeant, licet *longinquo*, dubio, & veluti *tergiversante*, scopo atquè instituto, ad *evacuationes*, seu veluti expressiones, sangvinis, tanquam eminùs collineantem. Unde quidem etiam certè Clinicæ peritiæ soli commendandum venit, quod

Hemicraniæ, *Rhevmatici* vulgò dicti rigores atquè *dolores* unius lateris *cervicis*, *dorsi*, imò *coxarum*, *pleuritides nothæ* &c. ad *arthritica* schemata pertineant: & passim etiam confessæ *arthritidi*, tanquam variatâ ad tempus personâ, interscenia sua inserant. Et quod *vagæ* inprimis, ferociores *arthriticæ* turbæ, satis familiariter, non minùs turbulentas & intemperantes, quam nihilosecius inutiles, *hæmorrhagias* exerceant.

Th. XXXV.

Secundùm has considerationes, nullam difficultatem obstare confidimus, quò minus illorum affectuum p. n. qui *Mensium* plenariæ *Cessationi* non ita raro vestigia legunt, veras atquè satis evidentes rationes perspicere sit integrum. Sola verò adhuc, pro *fundamento* quasi substernenda veniet, discretio, quando hujusmodi Pathemata, vel magis ad sensum *sanis* ad hoc usquè tempus fæminis, in posterum obtingunt, & succedunt: vel, jam ante tempus *Cessationis* notabiliter in commodè habentibus, posthâc non solùm *continuant*, sed etiam magis magisquè *increbescunt*. Prioribus, certissima *Plethora* comes præstò est: concurrentibus plùs minùs ferocioribus *animi pathematibus*, quamlibet hæc etiam ad statim dicendam alteram classem, plurimum momenti communiter conferunt. *Alterum* autem genus, adfert jam â tempore fluxus *adhuc durantis*, præludia, imò non raro plenam jam adsvetudinem, hujusmodi *Spasticarum* & *stagnatoriarum*, (illud *partium*, hoc *fluorum*, accidens,) contentionum: pro varietate loci quamplurimum sentientis, jam *Hystericarum*, jam *Hypochondriaco-Spleneticarum*, jam *Cardialgicarum*, jam *Respiratoriarum*, jam *Cephalalgicarum*, jam *Hemicranicarum* &c. variis appellationibus. Sicut autem etiam hujus posterioris ordinis, ita quasi *transitivæ*, perturbationes, etiam prægressis illis temporibus, primordia sui certissimè debent, etiam illo tempore jam, præter proportionem menstruæ exonerationis, præponderanti *plethoræ*; aut *animi* graviorum *pathematum* ferocioribus incitamentis; aut utrisque: aut denique *puerperiorum*, vel prorsus *abortuum*, infaustas *reliquias*, pro fundamen-

damentis suis habuerunt: Ita recidit certè res tota præcipuè in illud latus, ut *abundantiæ* sangvinis, & *commotionibus*, *Patheticis*, aut undecunquè tandem importuniùs incitatis, certissima primaria culpa hic meritò assignetur.

Th. XXXVI.

Sicut enim non tam *abundantia* sangvinis simpliciter, quà talis, sed quacunquè demum ratione *molesta*, imò veluti *suspecta* solùm, facta, ceu minus amplius toleranda, variis impatientibus *motibus* atque *moliminibus*, veluti materiale objectum præbet: unde ad omnes totius hujus Scenæ actiones instruendas, quam evidentissimè, longè plurimum, tam primò velut influunt, quam posthâc conferunt & concurrunt, *animi pathemata:* Ita quando utique jam semel huic scopo intentiùs adhiberi cœpit, seu potius hoc facere adsvevit, *Motuum tonico-spasticorum* chorus, non cessat in posterum facilè, quin per qualescunque occasiones denuò expergiscens, ad perficiendum scopum peragendæ exonerationis ventilatoriæ, multiplici conatu & obstinato sæpe molimine, pertendat.

Th. XXXVII.

Ita videlicet tantum abest, ut ulla necessitas exigat, ut potius ipsa rerum veritas ne quidem solùm ullo modo ferat, ut, quantumlibet *multiplicium* Schematum, tamen *unam* eandemque *rem* non tam stipantium, quam solùm *larvantium*, multiformes *rationes* allegentur; cum circumspectissimè perpensa harum rerum, non tam ut singularum, quam *sociarum* atque *connexarum*, indole, non possit non dilucescere, quod longè paucioribus, nempè modò nominatis causis atque rationibus, omninò insistat. Quod propterea notandum utiquè venit, ne verum *Directorium Therapiæ* verè *Medicæ*, non tam solùm in superfluas ambages distrahatur, quàm potiùs ad falsas & irritas ideas dilabatur: non solùm *sine* ullo, inprimis autem passim admodum necessario, *usu*, pro levamine Patientium: sed planè in *damnum* ægrotantium, dum alienis medicamentis & irritamentis, ultra reliqua sua mala, ita divexantur.

Th. XXXVIII.

Ubi nempè apprimè utique commendatum habere debent, solertes, imò conscientiæ suæ seriò consulturi, Praxeos Medicæ cultores, ut, tam *à priori*, quam *à posteriori*, optimè dijudicare discant, *offendicula* illa, propiorum inprimis temporum Praxi Clinicæ multùm undique impendentia. I. Nihil *alienum* temerè moliri; II. Inprimis, non procuratis quæ ad morbum *propriè* pertinerent. III. Non indulgere opinioni de *Symptomatibus* variis occupandis, sed ipsa potiùs morbi *radice* resecanda, aut amputanda. IV. Non placere sibi, in *mitigatis*, imò subinde verius solâ expectatione tandem *superatis*, nudis *paroxysmis*, rebellium hujusmodi affectuum; sed ipsum potius *fundamentum primarii mali*, tentare & convertere. V. Adeoque non tam repentinis imaginariis *curationibus* fidere; sed altioris indaginis, & necessariò in longum sese porrigentis, justæ *methodi*, tàm *inventioni*, quam administrationi & *executioni*, invigilare. VI. Et propterea detestandas sanè illas *stupefactorias palliationes*, sollicitè fugere & cavere; utpote non solùm nihil sincerum morbis conferentes, verum etiam majori illorum, de tempore in tempus, primo *contumaciæ*, tandem autem etiam *ferociæ*, inducendæ, nimiò efficaciores.

Th. XXXIX.

Hæc quidem ita ut *à priori*; *à posteriori* verò, consulant, hortamur, quotidianam experientiam, quomodo hujusmodi patientibus, sub variis methodis & remediis, melius evenire observetur? & annon illæ potius, quantumlibet sub *assiduis*, *largis*, & insuper *multivariis*, methodis & medicamentis, verè perpetuò antiquum obtineant? imò vel planè, & quidem frequentioribus propemodum exemplis, de malo *in pejus* ruant: si non semper *novorum* Symptomatum infausta messe; tamen antiquorum pathematum *frequentioribus*, quam olim insultibus, *contumaciore* duratione, &, quod palmarium est, remedia talia, quibus olim auscultare visa fuerant, magis magisque aspernante proterviâ. Donec tandem ex interruptis in-

sul-

fultibus, *continuum* quiddam: aut, è diſſimulatâ *vegetiore activitate*, aut, ut illi loquuntur, *ferocia*, tandem tranquillius quidem aliquid, ſed *perenne* & *continuum*, emergat: nempe vel *tabidum*, vel *tumidum* non tam *comitans* ad mortem, quam *deducens*. Quod ſerio contemplandum, iterum iterumque commendamus.

Th. XL.

Ita nempè, citrà peculiarem *applicationem* ſecundùm ſingula phænomena, quæ cujuslibet ſolerti æſtimationi facilè ſuccurret, ſufficere poterit, pro *Medicâ* inprimis conſideratione, quæ *Therapiæ* aditum patefaciat, liquidò intellexiſſe, quod affectus hi *ortum* ſuum ducant, â *Ceſſatione* menſtruæ *exonerationis*, cumprimis ex his tribus fundamentis; 1.) *Abundantiæ ſangvinis*: 2.) Adſvefactæ jam *ventilationis* hujus, inprimis per occaſionem, non ſolùm tam *liberam*, & quaſi perpetuam, ſed etiam *frequentem*, atque *diuturnam*: Quæ circumſtantiæ, quam robuſti ſint nervi *adſvetudinis*; neminem utique fallere poteſt. 3.) Quod hæc omnia Schemata Affectuum talium, è modo dictis *objectis* pullulent, per efficaciam *Motuum tonico-ſpaſticorum*; qui nempe ordinarium ſunt *inſtrumentum*, tam ad *contendendum*, quàm omnino de uno loco ad alterum *transferendum*, pro perficiendâ alicubi expreſſoriâ *exoneratione*, *abundantiâ* ſuâ moleſti ſangvinis: Quos conatus, ſi vel humorum ad exitus tenuiores, vel exituum ipſorum nimis conſtipatorum, ad humores, *proportio* impar, moretur, 4.) *Stagnationes* circa illa loca hinc coortæ, negotium faceſſant.

Th. XLI.

Ex his enim, omninò ſolidis, fundamentis, ita rectè agnitis atque intellectis, utique ſponte quaſi fluit, *inventio* debitarum intentionum *Therapevticarum*. Quarum ſcilicet ita facilè agnoſcitur longè prima exiſtere, ut *abundantiæ* ſangvinis conſulatur; ne ab hâc velut occaſionem arripiat, quicquid tandem Naturæ nomine intelligere viſum fuerit, ad ſuſcipiendos ſubſidiarios illos *Actus* motorios, pro impetrandâ, imò

 per-

perpetrandâ, *consvetâ excussione*, seu exoneratione, molestæ hujus sarcinæ.

Th. XLII.

Quamvis enim tantum absit, ut ignoremus, ut potiùs D. D. Præses (etiam ad nauseam eorum, qui & dignitatem, & necessitatem hujus moniti non assequuntur, ut & intelligant,) inculcaverit, quod non tam simpliciter *abundantiæ* sangvinis, quatenus talis, sed quátenus *molestæ* factæ, & liberioribus *consvetudinibus* in posterum quasi resistentis, præcipua habenda sit ratio, & in rei veritate præcipua sit efficacia: imò etiam in præsente negotio, nimio major sit efficacia, diuturnæ adsvetæ liberæ *exonerationis*, quàm strictè *quantitatis* & *mensuræ* absolutæ: (quam rem etiam alibi seriò commendatam, paucis verbis iterum laudare licuerit, nempe quod in assvetudinibus, nulla penitus locum amplius habeat *proportio mechanica*, sed unicè moralis seu *æstimatoria*, ita, ut pro denuò exstimulando impatiente aliquo *Actu* motorio, etiam *levissimum incitamenmentum*, imò longè sæpissimè nuda *suspicio* de futuro, qualitercunque impendente, ad impetus etiam & commotiones insignes apparatuum repugnatoriorum concitandos, abundè sufficere, quotidianis exemplis observetur,) Est tamen etiam simul, nihilò minus certum atque evidens, quod etiam actu præsentes hujusmodi *corporales* causæ, quibus motus illi (modo *proportionatè*) *utiliter* opponi possint, omninò tantò certius æque atque citiùs, effectus ejusmodi provocent, adeòque talium omnibus utique modis prudenter habenda veniat ratio.

Th. XLIII.

Neque vero hic etiam prolixè repetemus, quod pariter alibi abundè factum jam est, &, cum utique non exiguum usum habere possit, præsupponendum omninò venit, quod *Plethora*, non simpliciter & absolutè indicet, & quod ajunt Medici, *urgeat*, sinceram *depletionem*, tanquam exonerationem. Cùm utique abundantissima experientia, & quotidiana quidem, liquidò testetur, quod magno hominum numero, cum *Plethora*,

ra,

ra suâ, per longum planè temporis spatium, ita benè conveni-re possit, ut nullum inde ingens incommodum, nedum actuale damnum, experiantur; Dum modo ita se gerant in vitæ ratione rectè instruendâ, ut temerarias exagitationes vehementes, omnibus modis evitent. Interim statim pro præsentis tractationis negotio, menti utique succurret, quod hæc res nequaquam ampliùs ita sit integra, ut hîc *Plethoram* ceu *tranquillam*, & verè sibi relictam, intueri sit integrum: quin ad minimum, si omninò admodum quietè hucusque tolerata fuerit, in posterum tamen, etiam de reliquo satis *leves* stimuli, commotiones excussorias exsuscitare soleant, magis magisque importunas, nempe ejus generis, de quibus hactenus fuit sermo.

Th. XLIV.

Unde utique nequaquam dissimulamus, quod pro *Indicato*, secundùm rationis æque atque experientiæ dictamen, tam *securissimo*, quàm *utilisſimo*, reputemus, pro præoccupandis hujusmodi affectibus, tanto magis autem eorundem & frequentioribus, & importunioribus exacerbationibus, prudentem usum *Ventilationis sangvinis*; antè omnia verò *in pedibus*. Ita, ut hujus usui, sic affectæ fæminæ se submittant, *verno* & *autumnali* tempore, circà *Æquinoctia*. Tantò magis autem, quæcunque jam junioribus suis annis, hoc subsidio quâcunque ratione usæ sunt, obstrictas se veluti in posterum etiam, ad idem prosequendum, agnoscere debent, nisi longè certiores rerum suarum lapsus in deterius, temerè experiri, in animum admittere velint.

Th. XLV.

Neque tamen etiam hoc *solum* auxilium, omnibus intentionibus plenè satisfacit; sed erunt omninò subjungenda, quæcunque ataxias *motuum tonico-spasticorum*, verè *mitigare*, non autem neque *turbare*, neque *stupefacere* possint. Quo quidem intuitu, damnamus ante omnia *Opiatorum* abusum, duobus maximi momenti respectibus, hic quoque, uti semper; nempe 1.) quia *fundamento* rei non satisfaciunt, imò ne-

qui-

quidem ſuccurrunt, atque conſulunt: 2.) quia communiſſimè, *differendo* ſolùm aliquantiſper impetum, pertinaciora in poſterum reddunt omnia, & aliis quoque convenientioribus methodis atque mediis, *refractarios* reddunt affectus. Eodem autem intuitu dehortamur ab uſu, inprimis autem *largo*, & quaſi *prodigo*, *calidiorum carminativorum*, exaſperandæ ſangvinis *exagitationi*, & aliis, in hoc genere præcavendis, ſtimulis, & per hæc inducendis incommodis, quæ vitari potius debebantapto. Nihilò autem plùs tribuimus *ſalium volatilium* uſui, niſi cum ſummâ dexteritate tempeſtivæ *ſubordinationis*, & inſuper *moderatisſimæ* adminiſtrationis, ſuſcepto: præcipuè in ſubjectis *ſpongioſioris* habitus corporis, & maximè omnium, quamdiu *plethora* adeſt, quoquomodo conſpicua. Deteriore autem loco meritò habemus uſum *Martialium*; in primis promiſcuæ præparationis, largiorum doſium, abſente poteſtate vegetioris motûs corporis ſubjungendi, & in ſubjectis aliàs quoque langvidioris atque ſenſibilioris indolis. Maximè autem omnium, iterum, ſi *plethoræ ventilatio* non præceſſerit.

Th. XLVI.

Nequaquam autem temerè, aut fruſtrà & ſine uſu, hæc monita commendamus; dum experientiam quotidianam, & ſane fœcundam talium ſpeciminum, teſtem allegare nobis licet: Quod indies, qui ſunt hodierni mores, hujusmodi remediis exercitæ fæminæ, hujus, de quâ loquimur, conſtitutionis, unum è *quatuor*, niſi quidem plures, eventum reportent. Nempè, primò, ut *ſæpè* quidem & *multùm*, medicamenta talia aſſumant, ſed & nihilò *rariùs*, aut *minùs* ſive *mitiùs*, *iteratis*, inſultibus Pathematum ſuorum hinc afficiantur. *Secundò*, aut omninò, ad omnem ſenſum, *graviùs* & importuniùs, de tempore in tempus, ab hujus modi inſultibus corripiantur; magis, quàm ante-hâc. *Tertiò*, aut, ſi quidem *Paroxyſmorum impetus*, reprimi atque domari videtur, per *Narcotica* inprimis remedia, in poſterum *brevioribus* intervallis, quàm antehàc: *levioribus* de cauſis occaſionalibus; & magis magisque *ferociori-*

ciori-

cioribus invaſionibus, *longiore* duratione, quin denique magis *continuâ* afflictione, multæ miſeriæ ipſis objiciantur. Donec tandem audacior, & intemperantior talium abuſus, paulò tenuioribus, *tabidos*, ſpongioſioribus autem *tumidos*, affectus & effectus, ſuperinducat: aut, pertæſæ tandem irritarum medicationum, & ſeneſcente ſenſim, poſt 60. inprimis ætatis annos, vigore atque ſenſibilitate *motoriarum* energiarum, tunc demum ſerò, tranquilliorem vitæ rationem inveniant. Quod tamen, niſi ſatis *robuſtâ* indole conſpicuis, aut abuſui talium artificiorum ſatis maturè, & conſtantibus adhuc viribus, valedicentibus, vix obtingit.

Th. XLVII.

Omninò verò multùm refert, ne per inconditas *methodos*, hos affectus parturientibus fœminis, omnia graviora ita objiciantur; cum etiam *juſtior* methodus, nihil magno hiatu promiſſorio dignum, hic ſpondere posſit *curativè*; ſed maximè occupata eſſe debeat in *Præoccupatione*, ne mala talia, vel *frequentibus*, vel *vehementibus*, exacerbationibus, quod amant facere, vires accquirant, atque prævaleſcant. Iterum dico, occupare *Paroxyſmos* jam irrumpentes, *oppugnare* quâcunque manifeſtiore vi medicâ, in medio impetus *ſupprimere*, nos nunquam cuiquam ſvadebimus. Sed longiſſimè præferemus, viam, non magis ſpeculatione fortè nuda, quam experientiâ luculentâ probatam: quæ in ſequentibus conſiſtit. *Primò*, ut *Plethora*, non tam ſimpliciter *minuatur*, quàm potius, ſecundum *generalem* ad minimum conſvetudinem, priſtinarum, velut accidentalium, exonerationum, *ventiletur*. Et hoc quidem quàm maximè, non quolibet pro lubitu, & ubi in mentem venit, ſed opportuno ac idoneo, *tempore*, & *loco*: ubi partim *æquinoctiorum* obſervationem, partim prærogativam *inferioris regionis*, jam ante indicavimus.

Th. XLVIII.

Secundò, ut occaſionales cauſæ quarumlibet commotionum, tam phyſicè quàm patheticè *incitatoriarum*, quantum fieri poteſt, evitentur. Ubi tàm *præcautio*, ne reliquæ ſ. n. de-

bitæ *excretiones* negligenter ſuccedant; partim à *patheticis* turbis ortæ ataxiæ, maturè temperentur, locum habet. Cum enim abundè notum ſit, quod *alvi* ingens *ſegnities* æque, atque, undecunquè etiam aliàs profecta, *ſiccitas*, fæminis facilè aliquid turbarum circà abdomen conciliet, proſpiciendum huic eſt, tàm *diætâ*, quàm, pro re nata, *Clyſteribus*. Imò etiam *Humectantibus*, *Mollientibus*, *Abſtergentibus*, moderatè *Laxantibus*, per occaſiones, non tamen ſine aliquâ *Indicatione*, in uſum ductis. Cavendo tamen, ab *Aloë*; & abſolutè quidem, in jam *ſenſibilioribus*: Ab acriùs *ſtimulantibus*: imò etiam ab inſigniter *flatulentis*.

Th. XLIX.

Tertiò autem, præcipuam rationem habere convenit, *Flatulentæ* inquietudinis aut irritationis. Ubi ante omnia caveant ſibi fæminæ, â flatuum *urgentium* voluntaria *repreſſione*. Simul autem etiam ab uſu rerum, quæ *proventui* horum favent: quibus tamen etiam plus quàm vulgò putant, favet nimis *ſicca* diæta, & *clauſa* diù alvus. Abſtinere autem hic convenit, â nimis prompto, & inprimis copioſo atque largo, uſu vulgò dictorum *Carminativorum calidiorum*; Falſæ hypotheſi, de *Atonia* â *debilitate*, aut *frigiditate* tenacis pituitæ, dependente, ſuperſtructo. Cum paſſim, potiùs à *reſtagnatione* ſangvinis per *Venam Portæ*, hujusmodi temporarii diverſi *toni*, ex & cum intercurrentibus *ſpasmis*, originem ſuam ducant, & *calidioribus* familiariſſimas exacerbationes incurrant. Ubi ex adverſo, ſolis *Clyſteribus* ſimpliciter aperientibus, & emollientibus, ingruentibus jam *Paroxysmis*; calore etiam moderato externo ipſi abdomini adhibito: Interno autem uſu, modo non prorſus imprudenter ſuſcepto, *Nitri*, cum *Abſorbentibus*, vel etiam alio veriùs *digeſtivo* Sale, ſociato, & *Cinnabari*. Radix *Pimpinellæ umbelliferæ*, quâcunque tandem formulâ, plus certè efficiet, quàm omnia, & minus delinquet, quàm ulla, *aromata*: nedum *olea* aromatica, & inauſpicata *Salia volatilia oleoſa*. Cui ſi, in *ſpaſticis* jam circumſtantiis, ſocietur dextrè *Millefolium*; plus fiet quàm imperiti credant, nedum ſperent.

Th. L.

Th. L.

Maximoperè verò dehortari insistimus, â *promiscuo, prompto,* & extrà *specialissimas* indicationes, cum omnibus reliquis *permittentibus*, tentando, usu *Vomitoriorum*, in nostræ Tractationis Affectibus: Sicut in toto sexu fæminino, sub *Flatulentiâ* quantumcunque adsveta, & cæteris *excretionibus* atque *ventilationibus* non optimè & liberrimè succedentibus. Siquidem inconveniens horum ausus, non solùm *pristina* incommoda gravissimè *exacerbare*, sed & *nova*, & planè *sontica excitare* potest.

Th. LI.

Neque vero etiam, si quid circà ipsos *artus* incommodi obtingat, hujusmodi fæminis, quod quidem vulgò placet, ad *Diaphoretica*, medicamenta, aut regimina, *importuniora*, temerè aditum facilè licuerit. Minimè omnium autem, si *Plethora*, quam verum *fundum* horum malorum meritò constituimus, adhuc sibi relicta incumbat: Siquidem sub tali constitutione, nihil familiarius ingruet, quàm & horum incommodorum ferocior *exacerbatio*; & *capitis* insuper perturbationum intensio: imò, si quid immoderatius fiat, è *stagnationibus* temerè expansis, *stasium inflammatoriarum* planè, proventus: aut *oppressoriæ* oppletiones *pectoris*, aut *præcordiorum*: aut *reciprocatio exteriorum* Pathematum *ad interiora*, quod deinde Rhevmatodi *malignitati* imputatur: aut certè *simplicioris* Rhevmatodis stagnationis exasperatio periculosa, *Erysipelatodes*, seu potius *Phlegmonodes*. Sub omnibus autem his *anomaliis*, *Febres*, ipsæ quoque anomalæ, de *inflammatoriarum* censu, infidis *apostasibus*, opinionem de *Crisibus* confundentes.

Th. LII.

Quemadmodum autem jam etiam repetitis vicibus, contra *Narcoticorum* abusum, in ipsis his affectibus aliquid locuti sumus; ita, cum pro ejusmodi casibus tam vulgò familiaris fit, illorum allegatio, non possumus, quin etiam disertè aliquid adversus illum edisseramus. De *abusu*, inquam, loquimur, profectò modestè; cum etiam de omni talium *usu*, ego Præses con-

ſtanter aſſeverare valeam, per experientiam firmiſſimam, quod in hujus generis caſibus, illo verè *nunquam ſit opus*: quin ſatis etiam *citò*, nimio verò certè *tutius*, & *conſtantiùs*, & citra abſolutè ullum periculum ullius noxæ, illis circumſtantiis, quibus aliàs talia deſtinantur, abundè, ſatisfieri poſſit: & quidem unà cum reliquis, non ſolùm pluribus, ſed etiam ipſi *fundamento* propioribus, pathematibus. Dum ex adverſo, *Narcotica*, his *reliquis* non ſolùm nihil utilitatis adferunt, ſed longè familiariùs *detrimentum* ipſis objiciunt. Unde tantò magis *inconditus* talium apparatus, fugiendus eſt, qui etiam certò *damnum* minatur. Securiſſima verò methodus, quæ hujusmodi fucis omnino ſuperſedere poſſe efficiet, illa erit, quæ potiùs per *diſcuſſiones* & *ventilationes*, *ſecretiones* & *excretiones*, procedet; & contemperationes æſtuoſarum *exagitationum* præſtare poterit: ſimulque, ſi quæ ſubſunt *acriores*, ſive cauſæ, ſive conſecutiones, tàm energiam harum, ipſis talibus *temperantibus*, infringet, quàm ad magis placidam *excretionem*, illas diſponet, imò inducet.

Th. LIII.

Tonicum effectum, ſi quid magis ipsâ re præſtat, quàm inanibus ſpeculationibus, & tralatitiis verborum jactationibus, dicitur ſolùm valere, habebit certè hic non poſtremum locum. Meritò autem hic quoque ſolertem atque prudentem experientiam attendere jubemus, quàm obſervantiæ & receptis opinionibus inhærere: ſecuri, quod illa, communiſſimis exemplis, confirmatura ſit, quàm parum præſidii in hujusmodi rebus invenire ipſo effectu liceat; quin potius *expectatio*, aut aliorum *concurrentium* remediorum efficacia, planè parem effectum exhibeat in aliis paribus caſibus, ubi nominatim talia *tonica* nequaquam in ſubſidium vocantur. Quo nomine meritò certè etiam notamus, *internum* uſum *Caſtorei*; quod in *ſenſibilioribus*, inprimis *ventriculum* & *hypochondria*, plus offendere, quàm *tonico* illo ſperato effectu proficere, animum decenter advertentes, nunquam poterit latere. *Nervina* verò vulgo dicta, ſubtiliora, ſive *calida*, ſive *volatilia*, etiam pluribus modis huic ſcopo minùs quadrant.

Th. LIV.

Absit autem, ut occasionem captare velim Præses, remedium mihi, sub *Pilularum balsamicarum* nomine, usitatum, hic dilaudandi. Latiùs certè innotuit experientiâ illarum effectus, quam ut præconio opus habeat. Illud dixisse, neque quisquam bonus vitio vertet, neque â nostrâ tractatione, tanquam colophonis loco, alienum erit, quod, cum *excretionum* debitarum,,, reliquarum, justus *placidus* successus: humorum bona ad *mobilitatem* temperies: sangvinis ab *exagitationibus* præservatio:,, *flatulentæ atoniæ* emendatio: sangvinearum autem *excusſionum*, non magis potentissima, quàm *placidissima* sedatio: post,, *abundantiæ* sangvinis, alio certè artificio emendandæ, debitam,, *præoccupationem*, vix non totum latifundium exhauriant earum,, intentionum, quas circà hos affectus animo proponere convenit; medicamentum, quod his omnibus scopis, & *certiùs*, &,, *præsentius*, & *securiùs*, satisfacit, quàm omnes alii in hunc usque diem, etiam ipsa varietate & multitudine operosi, apparatus,,, elogio certè non indigeat.

Th. LV.

Hâc autem certè *methodo* satisfaciendum est, *intentionibus* hucusque laudatis; ut ante omnia causa *antecedens*, ut medica schola loquitur, præoccupetur: *Plethora* (materialiter) & pronæ ejus *commotiones* (ut formaliter.) Quæ verò nihilominùs jam enituntur, & seditionem instruunt, sive ipsæ tales *commotiones*, sive propiores *stimuli* ad illas, *tempestivè* quidem, sed minimè *præcipitanter*, *placidè* non *impetuosè*, *leniantur* magis, ac demulceantur, quàm *opprimantur*, aut coërceantur. Plus autem, omninò perpetuò, attentionis ac intentionis dirigatur ad strictè magis dictum *sangvinem*, & hujus *locales* motus, imò *exitum* spectantes *contentiones*; quàm ad illius, aut quorumcunque tandem illi remixtorum humorum, (inprimis multifariis, aut solis nominibus adumbrandis modis, depravatorum credendorum) *Crasin*. Si tamen etiam, uti minimè tam rarum est, *Crasis* sangvinis aliquid peccet, medicè potius, quàm speculativè, judicetur, quid simplicissima illa *dyscrasia*, *spissitudinis* justo majo-

ris, connexionis habeat, tùm â priori, cum non ſatis libero ejus *motû locali*, ut *attenuatorio*; è *quantitate* ejus nimia: tùm â poſteriori, à deficiente debitâ neceſſariâ *dilutione*, & motus etiam *voluntarii* neglectu, aliàs potenter promoventis, attenuationem atque diſtributionem hujus ſatis liberam atque vegetam. Ubi tamen inſuper, cohibendus utique eſt animus, tam â *perverſione* hujus ordinis; uſitatiſſimo nempe more, præcipuam in his rebus energiam, & conſequenter etiam tractationem, ejusque neceſſitatem, huic ſcopo, *craſeos* inquam humorum correctioni, deſtinando: tum, ne huic ipſi ſcopo etiam talia pharmaca applicentur, quæ longè magis *primariis* intentionibus, *commotiones* ſangvinis cavendi, *certum*, nedum *magnum*, præjudicium objiciant. Minimè verò tam *in exacerbationibus*, quàm pro *averruncandis* illis, negligi merentur, ſubſidia, quæ etiam adverſus *ſupervenientia* atque *concurrentia* ſymptomatica incommoda, bonos uſus præſtare poſſint: (in quibus nempè eminent, *Flatus*, & *Spaſmi*, & hinc *ſtricturæ* ſpaſticæ intrà abdomen: inchoantes etiam adhuc magis, quàm jam perfectæ, reſtrictiones ſeu diadoſes, *translationes* inquam, ab inferioribus ad *ſuperiora*;) ubi tam *pediluvia*, quam *clyſteres*, & cum ſpeciali *epicraſi laxationes*, multis ſpecioſis tentaminibus palmam præripiunt.

Th. LVI.

Cæterùm, totius methodi, quæ univerſæ huic conſtitutioni ullo modo quadrat, primaria coordinatio atque conſtans *diſpoſitio*, fundata utique eſſe debet in eo, ut minimè ſimpliciter *Curativam* intentionem exequi ſibi proponat. Cui nempe ſcopo vulgò deſtinari, imò etiam ſano ſenſu deberi, certum eſt, vegetam, aut certè continuam, *proſecutionem*, per medicamenta, magis directè ad principale fundamentum affectus directa. Sed potius *Præſervativa* vulgo dicta methodus, eâ dexteritate hic in uſum trahatur, ut tàm *occaſionales*, quàm *antecedentes* cauſæ, quoad factu eſt poſſibile, ſemper *tempeſtivè* præoccupentur atque intercipiantur: *irruentibus* autem, opportunè æque, ac modeſtè, ita occurratur, ut potius *placido* aliquo ſucceſſu ad

tran-

tranquillitatem reducantur, ut requiescant: quàm repentè *obstupefaciendo*, quando periodus talis brevis efficaciæ exspiravit, promptè, imò temerè ad ingenium redeant, & loco modestæ *desvefactionis*, quam alter processus pollicetur, non aliter in *assvetudinem* ita deducantur, quàm uti miserabili homini, ebrietate objecta, cum crapulam edormivit, antiquus mœror non solùm iterum, sed ferè etiam cum majore tædio, unà evigilat.

Th. LVII.

Licet enim, benè tempestivè atque satis dextrè locum nacta hujusmodi methodus, reverà etiam avertere possit, totam plenam nativitatem, affectuum de quibus loquimur; Non tamen ita plenè, & constanter, hoc perficit, quin etiam iteratis *repetitionibus maturis; ventilationum* sangvinis, addictæ manere necesse habeant tales patientes. Est tamen certè longè magis refractaria illa constitutio, quando jam admodum *insolescenti* hujusmodi affectuum *adsvetudini*, demum quæritur consilium & auxilium. Siquidem in tali casu, nihil priùs proponendum est menti, aut patientium spei, quàm quantalibet *mitigatio* solùm, atque moderatio impetranda; & *facilium* æque, ac *impetuosiorum*, recursuum acerbiorum, de tempore in tempus major majorque *refrænatio*: Quoad tandem tempestivis, sed certè ita vigilanter instruendis, præventionibus, æque ac præcautionibus, tàm *insultus*, quàm eorum *impetus*, verè sensibiliter cicurari observentur.

Th. LVIII.

Ut itaque nihil omninò, sive simuletur, sive dissimuletur, nihil utique est certius, quàm hoc unum, quod tam â sensu, quàm justo metu, notabiliter jam *adsvetorum* talium affectuum, patientes, longè magis, quàm ARS operosior, tandem magis magisque in securitatem, imò tandem libertatem, afferat ipsa *serior* ÆTAS. Ita tamen, ut quantum reliquus vigor permittit, â torpidâ corporis *ignaviâ*, animi autem *acerbitate*, & aliis *diætæ* insignibus excessibus, decenter sibi temperent. Quæ vero *artificiali ventilationi* sangvinis sese addixerunt, huic, ad minimũ ante LXX. annum, non in totum renuncient; sed potiùs, quamdiu

qua-

qualiscunque vigor suppetit, etiam *bis* per annum, ad *tres* minimùm *uncias*, illas repetant; & quidem in pede. A medicamentis autem *multis*, inprimis quoquo modo *acrioribus*, potiùs in solidum abstineant, quàm ullo modo talibus indulgeant.

Th. LIX.

Quid hâc methodo, assistente divinâ gratiâ, perpetretur & impetretur, testis erit solers atque circumspecta experientia. Aliis, inprimis â *ventilatione* sangvinis, *justa* & *conveniente*, alienis, quid impetretur, est jam testis abundè quotidiana non solùm, sed certè etiam locuples, experientia; excitans potius, & ad se vocans, quàm solùm expectans aut admittens, attentam observationem: ut doceat, quàm facilè, imò ordinariè id quod etiam jamjam supra animi adversioni commendavimus, vel nihil malo detrahatur; vel magis illud incitetur, & quidem tantò plùs, quantò fortiùs illi & copiosiùs resisti putatur: imò rarò alterius Schematis ultimam catastrophen sortiatur, quàm supra nominatas.

Unde orandus certè est Deus, ut & mentem in bonam viam dirigat, & cœptis congruis clementer benedicat. Cujus benignissimo præsidio, in pensi nostri absolutione nobis præstito, devincti, gratias ipsi immortales nuncupamus.

